

Crnogorska komercijalna banka AD Podgorica

Javno objavljivanje podataka

Prema Odluci CBCG o javnom objelodanivanju podataka od strane banaka

Podgorica

31/05/2013.

Sadržaj:

1. Finansijski izvještaji.....	2
2. Strategija i politike upravljanja rizikom.....	2
3. Konsolidacija.....	17
4. Sopstvena sredstva.....	18
5. Zahtjevi za kapitalom i procjena interne adekvatnosti kapitala.....	18
6. Kreditni rizik.....	19
7. Operativni rizik.....	24
8. Stalno investiranje u korporativne akcije.....	24
9. Izloženost riziku kamatne stope iz bankarske knjige.....	25
10. Sekuritizacija.....	27
11. Tehnike za ublažavanje rizika.....	27

1. Finansijski izvještaji

Finansijski izvještaji sa nezavisnim mišljenjem revizora su već objavljeni na zvaničnom internet sajtu Banke kao dio Godišnjeg izvještaja za 2012.

2. Strategija i politika upravljanja rizikom

Strateško opredjeljenje banke je da se usredsredi na svoju osnovnu djelatnost, odnosno aktivnosti stvaranja dodatne vrijednosti. Te aktivnosti mogu se podijeliti u tri glavna poslovna segmenta koje banka planira da održavai i razvija: poslovanje sa stanovništvom, mala i srednja preduzeća i korporativni i opštinski poslovni segment. Što se tiče segmenta projektnog finansiranja, Banka će učestvovati u tim aktivnostima samo u ograničenoj mjeri kao član konzorcijuma pod pokroviteljstvom holding kompanije - OTP Mađarska. Zbog svog strateškog usmjerenja na ključne komercijalne bankarske aktivnosti i nerazvijenog tržišta kapitala i finansijskog tržišta u Crnoj Gori, banka ne planira da učestvuje u investicionom bankarstvu i trgovini imovinom.

Na temelju poslovne strategije, Strategija upravljanja rizicima opisuje vrstu, izvor, veličinu i toleranciju na rizik uzimajući u obzir Bančin kapacitet podnošenja rizika. Kapacitet podnošenja rizika predstavlja sposobnost da se apsorbuju gubici koji proizlaze iz rizika kojima je Banka je izložena u svojim svakodnevnim operacijama, bez neposredne opasnosti po opstanak Banke. Kapacitet podnošenja rizika predstavlja ukupan iznos regulatornog kapitala koji je na raspolaganju za pokriće svih gubitaka, dok nivo tolerancije na rizik određuje iznos kapitala koji banka planira da izdvoji za pokrivanje osnovnih tipova rizika s kojima se suočava.

Rizični kapital mogao mogao bi se podijeliti na tri dijela:

- a) kapital za planirane rizike - izdvojen za pokrivanje postojećih rizika i planirane promjene u poslovnoj orijentaciji definisanoj u poslovnoj strategiji;
- b) kapital za novi rizik - izdvojen kako bi se odgovorilo na potencijalno povećanje rizika u slučaju da aktuelni portfolio prevaziđe planirani obim;
- c) kapital za rizik koji je teško kvantifikovati- ugled, pravne i druge rizike koje je teško kvantifikovati.

Kapital za planirani rizik se dalje raspoređuje se na pet glavnih tipova rizika kojima je Banka uglavnom izložena:

- a) Kreditni rizik – koji se sastoji od rizika od bilansne i vanbilansne aktive
- b) Tržišni rizik - koji se sastoji uglavnom od deviznog rizika

c) Operativni rizik

d) Rizik zemlje

e) Ostali rizici

Definisani nivo tolerancije na rizik prevodi se u limite tolerancije na rizik navedene u odgovarajućim procedurama upravljanja rizikom za glavne vrste rizika. Definisani kapacitet podnošenja rizika i nivo tolerancije na rizik pregledaju se na godišnjoj osnovi.

Kreditni rizik

Kreditni rizik se definiše kao rizik od gubitka zbog propusta klijenta da ispunjava svoje obaveze prema banci.

Cilj upravljanja kreditnim rizikom je da se maksimizira stopa povraćaja banke prilagođena riziku održavanjem izloženosti kreditnom riziku u okviru prihvatljivih parametara. Banka treba da ima uspostavljen sistem za upravljanje kreditnim rizikom svojstvenim za portfolio, kao i rizikom pojedinačnih kredita i transakcija. Efektivno upravljanje kreditnim rizikom je kritična komponenta sveobuhvatnog pristupa upravljanju rizicima i ključno za uspješno bankarsko poslovanje.

Upravljanje kreditnim rizikom u banci strateški uključuje sljedeća područja i funkcije:

- a) Uspostavljanje odgovarajućeg okruženja kreditnog rizika,
- b) Poslovanje uz primjenu zdravog procesa odobravanja kredita,
- c) Održavanje odgovarajuće kreditne administracije, procesa mjerenja i praćenja,
- d) Osiguravanje adekvatne kontrole kreditnog rizika.

Osnovni ciljevi upravljanja kreditnim rizikom su:

- a) Održavanje ravnoteže između zarade i rizika,
- b) Potencijalni gubici treba uvijek da budu srazmjerni kapacitetu za podnošenje tereta Grupe kojoj CKB pripada.
- c) Banka treba da razvije i vodi proces upravljanja rizikom koji osigurava da Banka bude usklađena sa bazelskim konvencijama i lokalnim propisima,

d) Banka mora prilagoditi svoj prihvatljiv nivo rizika i toleranciju za promjene u ekonomskom okruženju.

Strateški cilj u smislu upravljanja kreditnim rizikom u naredne 3 godine biće da se poboljša kvalitet kreditnog portfolija i uspostavi stroga kontrola troškova rizika. Stoga će upravljanje rizikom dodatno pooštriti uslove za odobravanje kredita i dalje unaprijediti i staviti veći naglasak na ozbiljno praćenje postojećih plasmana.

Sljedeći principi čine kamen temeljac upravljanja kreditnim rizikom u Banci, a uključeni su u propise, procese koji regulišu aktivnosti Banke:

1. Odbor direktora je odgovoran za uspostavljanje odgovarajućeg okruženja kreditnog rizika putem odobravanja i periodičnog pregleda Strategije rizika i značajnih kreditnih politika banke. Strategija kreditnog rizika je sadržana u Strategiji upravljanja rizicima CKB-a, dok su značajne politike kreditnog rizika opisane u Godišnjoj kreditnoj politici CKB-a.
2. Strategija kreditnog rizika odobrena od strane Odbora direktora utvrđuje ciljeve vođenja aktivnosti dodjeljivanja kredita, odražava bančinu tolerancije na rizik i nivo profitabilnosti koji Banka očekuje da postigne za preuzimanje takvog rizika i sadrži neophodne politike i procedure za vođenje aktivnosti kreditiranja.
3. Banka treba da radi unutar zdravih, dobro definisanih kriterijuma za odobravanje kredita. Ti kriterijuni uključuju jasnu naznaku o ciljanim tržištima banke, drugim ugovornim stranama i limitima izloženosti i organima odobravanja.
4. Banka treba da ima jasno uspostavljen proces za odobravanje novih kredita, kao i izmjena i dopuna, obnavljanje i restrukturiranje postojećih kredita.
5. Menadžment banke mora razviti politike i procedure za identifikovanje, mjerenje, praćenje i kontrolu kreditnog rizika. Takve politike i procedure treba da se bave kreditnim rizikom u svim aktivnostima banke i na pojedinačnom i na nivou portfolija.
6. Banka mora da bude u stanju da identifikuje i upravlja kreditnim rizikom svojstvenim svim proizvodima i aktivnostima. Menadžment treba da osigura da rizici novih proizvoda i aktivnosti budu predmet odgovarajućih procedura upravljanja rizicima i kontrola.
7. Banka mora održavati odgovarajući proces kreditne administracije, mjerenja i praćenja, uključujući i rejting klijenta i sistem klasifikacije aktive, utvrđujući adekvatnost rezervi.
8. Banka mora imati informacioni sistem za praćenje cjelokupnog sastava i kvaliteta kreditnog portfolija i koncentracije rizika.

9. Menadžment treba da osigura odgovarajuću kontrolu krednog rizika, s trajnom procjenom procesa upravljanja kreditima i portfolijom. Interne kontrole treba da osiguraju da se izloženosti zadrže na nivou koji je u skladu sa prudencijalnim standardima i internim limitima.

Operativni rizik

Strateški cilj upravljanja operativnim rizicima u Banci je razviti i implementirati efikasan sistem upravljanja operativnim rizikom i podići svijest zaposlenih o operativnom riziku. U tu svrhu, operativni rizici moraju biti identifikovani i ublaženi na način koji je u skladu sa načelom da troškovi ublažavanja ne bi trebalo da prevaziđu potencijalne gubitke izazvane rizičnim događajima. Pored toga, Banka će pripremiti primjeren odgovor na potencijalne krizne situacije koje bi mogle predstavljati opasnost za kontinuitet poslovanja Banke razvijanjem adekvatnog Okvira za kontinuitet poslovanja.

Banka nastoji da minimizira rizike koji proizlaze iz nepropisnog funkcionisanja internih sistema, procesa, ljudske greške i spoljnih štetnih uticaja, razvojem odgovarajućeg kontrolnog okruženja i uvođenjem kulture upravljanja operativnim rizicima u organizaciji. Preostali operativni rizici treba da budu uzeti u obzir kod odlučivanja o cijenama ili pokriveni osiguranjem.

Operativnim rizikom se upravlja decentralizovano, dok su organizacione jedinice gdje postoji operativni rizik odgovorne za upravljanje njime u saradnji sa Odjeljenjem za upravljanje rizikom, analizu i regulative (RMARD), koje je zaduženo za pružanje podrške kod identifikacije, mjerenja, ublažavanja i praćenja rizika, kao i za obezbjeđivanje metodologije koja pomaže izvršiocima da upravljaju rizikom na sistematski način i blagovremeno.

Banka stavlja naglasak na proaktivni pristup u upravljanju operativnim rizicima, što znači da identifikacija i mjerenje potencijalnih rizika prethodi mjerama ublažavanja rizika i aktivnostima praćenja. Instrumenti uspostavljeni za upravljanje operativnim rizicima stvaraju okvir dizajniran da filtrira pogrešne prakse i procese i jača i uvodi odgovarajuće kontrole za smanjenje rizika, kroz sljedeće ciklične faze:

- a) Identifikacija sadašnjih rizika (sakupljanje izgubljenih podataka) i rizika koji bi mogli nastati iz novih proizvoda ili aktivnosti (samo-procjena rizika);
- b) Mjerenje rizika kroz uspostavljanje mehanizama i procedura za tačnu i blagovremenu procjenu rizika, uzimajući u obzir vjerovatnost i uticaj potencijalnih rizika;
- c) praćenje i analiza,
- d) kontrola rizika ograničavanjem i minimiziranjem rizika.

Tržišni rizik

Svrha sistema upravljanja tržišnim rizikom u banci je da se smanji opasnost koja proizlazi iz:

- a) pozicija u knjizi trgovanja
- b) deviznih transakcija
- c) druge ugovorne strane i rizika poravnanja

Jedno od glavnih načela upravljanja rizikom tržišta je razdvajanje preuzimanja rizika od praćenja rizika i funkcija kontrole, zajedno sa uvođenjem odgovarajućih internih kontrola i njihovim kontinuiranim poboljšanjem.

Banka ima cilj da postigne uravnoteženu deviznu poziciju. Otvorene pozicije se stvaraju samo sa ciljem servisiranja naloga klijena i uvijek se drže u granicama definisanim od strane matične banke (OTP grupa) i u skladu sa propisima CBCG. Držanje otvorenih deviznih pozicija kako bi se ostvarila dobit iz određene dinamike deviznih kurseva neće se praktikovati.

Rizik druge ugovorne strane i rizik poravnanja treba svesti na minimum sklapanjem sporazuma samo s najbonitetnijim stranama i samo u mjeri neophodnoj za podršku osnovne djelatnosti i potreba likvidnosti. Limiti pozicija na nivou grupe, kao i limiti koje određuju propisi CBCG biće strogo poštovani.

Rizik zemlje

Strateški ciljevi upravljanja rizikom zemlje određeni su planovima aktivnosti osnovne djelatnosti Banke kao i upravljanjem likvidnošću koje se sprovodi centralizovano u OTP centrali u Mađarskoj. U tom cilju, Banka će prihvatiti samo nizak nivo rizika zemlje potreban za nesmetani razvoj ključnih komercijalnih aktivnosti banke.

Kako bi se smanjio nivoa rizika zemlje, Banka je razvila metodologiju rejtinga i određivanja limita za izloženost riziku zemlje.

Rejting i određivanje limita se vrši na nivou grupe od strane OTP Mađarska kako bi se smanjio nivo rizika koji je veći od nivoa potrebnog za obavljanje ključne djelatnosti banke.

Metodologija određivanja rejtinga uzima u obzir sljedeće faktore:

1. Različite karakteristike zemlje kao što su geopolitički položaj, položaj na svjetskom tržištu, razvoj privrede, stepen razvoja bankarskog sektora, i sl.)

2. Socijalni i institucionalni okvir, makro-ekonomski trendovi i o (eksterni rejting, rast i indikatori platnog bilansa)
3. Kratkoročna politička i ekonomska zbivanja koja bi mogle imati uticaj na sentiment tržišta
4. Limite na nivou grupe i raspodjelu limita članovima grupe određuje holding kompanija - OTP Mađarska.

Rizik likvidnosti

Glavni cilj strategije upravljanja rizikom likvidnosti je uspostavljanje sistema praćenja likvidnosti Banke i njenog kvaliteta, sastava, dospjeća i promjenjivosti depozita i izvora sredstava, i na osnovu toga, postizanje stabilnog i sigurnog poslovanja banke.

Ciljevi strategije za upravljanje likvidnošću uključuju:

- a) obezbjeđivanje likvidnosti u kratkoročnom i dugoročnom periodu;
- b) strategije za održavanje likvidnosti;
- c) instrumenti za održavanje likvidnosti;
- d) usklađenost sa zakonom propisanim standardima

U cilju održavanja kratkoročne likvidnosti, rizik likvidnosti mjeri se pomoću sljedećih koeficijenata likvidnosti:

- a) Novac i novčana sredstva na računima u zemlji i inostranstvu (isključujući obaveznu rezervu) u iznosu od najmanje 10% od kratkoročnih sredstava;
- b) sekundarne rezerve likvidnosti u iznosu do 10% ukupnih kratkoročnih sredstava;
- c) ukupne rezerve likvidnosti određuju se na nivou od najmanje 25% kratkoročnih obaveza.

U cilju održavanja dugoročne likvidnosti, rizik likvidnosti mjeri se pomoću sljedećih koeficijenata likvidnosti:

- a) Novac / tekuće obaveze u iznosu od najmanje 15%;
- b) Tekuća imovina / ukupne obaveze u iznosu od najmanje 20%;
- c) Likvidna aktiva / kratkoročne obaveze u iznosu od najmanje 40%;
- d) Krediti / depoziti u iznosu od najviše 80%;
- e) Kratkoročne obaveze / ukupne obaveze (koji se prati u redovnim intervalima).

U cilju održavanja optimalne likvidnosti Banka će primjenjivati sljedeće mjere:

- a) vršiti analizu dospijeća kojom se prati dinamično podudaranje priliva i odliva na period od 15, 30, 90, 180, 360 i preko 360 dana, i kojom se otkriva moguća neusklađenost tokova novca. Na osnovu rezultata analize dospijeća, priprema se akcioni plan za rješavanje određenih pozicija neusklađenosti;
- b) pratiti promjene na računima 10 najvećih deponenata i pokušati dobiti što više informacija kako bi tačno predvidjele buduće promjene na njihovim računima.

Rizik kamatne stope iz bankarske knjige (IRRBB)

Banka nastoji da umanju rizik kamatne stope iz bankarske knjige. U tom smislu, Banka neće namjerno zauzimati pozicije tako da ima koristi od određenog kretanja kamatnih stopa.

Kamatni rizik iz bankarske knjiga nastaje zbog:

- a) Promjena u cijenama ili neusklađenosti dospijeća aktive i obaveza (rizik promjene cijena)
- b) Promjena u referentnim kamatnim stopama za imovinu i obaveze
- c) Promjena u obliku krivulje prinosa (rizik krivulje prinosa)
- d) Ostvarivanje opcija ugrađenih u ugovore o kreditu (rizik opcije)

S obzirom na složenost svojih aktivnosti, Banka je identifikovala rizik promjene kamatnih stopa kao glavni izvor rizika kamatne stope, dok je uticaj drugih izvora neznatan.

Za mjerenje kamatnog rizika, Banka koristi izvještaje o gapu dospijeća, kao i modele trajanja. Da bi se procijenio potencijalni uticaj upravljanja rizikom kamatne stope na njeno poslovanje, Banka razmatra uticaj na njen prihod (perspektiva prihoda) i ekonomsku vrijednosti kapitala (perspektiva kapitala/ekonomske vrijednosti).

Sistem upravljanja rizikom u banci

S obzirom na opseg i složenost poslovanja, Banka je razvila i kontinuirano radi na održavanju i poboljšanju efektivnog sistema za upravljanje rizicima koji je u stanju da odgovori na potrebe promjenljivog poslovnog okruženja. U tu svrhu banka stalno upravlja svim relevantnim rizicima u skladu sa Zakonom i propisima CBCG, kao i uzimanjem u obzir standarda upravljanja rizicima na nivou OTP grupe.

Sistem upravljanja rizicima se sastoji od sljedećih elemenata:

- a) odgovarajuće strategije za upravljanje rizicima;
- b) usvojenih politika i postupaka za upravljanje rizicima;
- c) jasno definisanih ovlašćenja i odgovornosti za upravljanje rizicima;
- d) efikasnog i sigurnog informacionog sistema;
- e) planova za nepredviđene situacije;
- f) testiranja otpornosti na stres

Usvojene politike i procedure za upravljanje rizikom

Politika i procedure upravljanja rizicima definišu okvir potreban za postizanje ciljeva strateškog upravljanja rizicima na dnevnoj osnovi. Ta dokumenta regulišu i definišu procese, politike, zadatke i funkcije koji su vezani za sve nivoe upravljanja rizicima u cijeloj organizaciji. Sljedeći propisi predstavljaju okvir za upravljanje rizicima u Banci:

1. **Regulativa za rejting klijenata** (identifikacija i mjerenje rizika pojedinačnih klijenata / grupe klijenata, metode, indikatori i rokovi za mjerenje);
2. **Regulativa o preuzimanju rizika** (proces preuzimanja rizika, ograničenja i procedure kontrole pojedinačnih i ukupnih izloženosti);
3. **Regulativa za procjenu kolaterala** (vrste alata za ublažavanje rizika, prihvaćene HoV kao kolateral, njihovo mjerenje i registracija);
4. **Kreditna politika** (glavni dokument koji se odnosi na kreditni rizik, uključujući i ciljne klijente, načela i kriterijume za preuzimanje rizika, uslove za proizvode za korporativne klijente i stanovništvo koji se pripremaju na godišnjem nivou);
5. **Politika umanjenja vrijednosti finansijske imovine** (proces pregleda umanjenja vrijednosti za finansijsku imovinu u skladu sa MRS 39 i pravilima CBCG)
6. **Politika upravljanja operativnim rizikom** (uključuje politike i procedure koje se odnose na pitanja upravljanja operativnim rizicima, plan o kontinuitetu poslovanja - BCP), analize uticaja na poslovanje - BIA);
7. **Upravljanje rizikom zemlje i rizikom druge ugovorne strane;**
8. **Regulativa o likvidnosti, kamatnoj stopi i tržišnom riziku;**

9. **Opšta regulativa o radu Odjeljenja za odobravanja kredita;**

10. **Opšta regulativa o poslovanju Odjeljenja za monitoring;**

11. **Opšta regulativa o radu Work-out odjeljenja;**

12. **Ovlašćenja i odgovornosti u procesu upravljanja rizicima, uključujući odlučivanje, regulisani su u Pravilniku o organizaciji i poslovanju CKB-a, odobrenom od strane Odbora direktora, a detaljne procedure su sadržane u relevantnim pravilima (Poslovnik o radu Kreditnog i limit komiteta, Poslovnik o radu Work-out komiteta).**

Ovlašćenja i odgovornosti u upravljanju rizicima

Odbor direktora

Odbor direktora je odgovoran za odobravanje i periodično preispitivanje Strategije upravljanja rizicima banke, kao i svih povezanih politika i propisa o rizicima. Odbor direktora ima ključnu ulogu u nadziranju cjelokupnog sistema upravljanja rizicima u banci, usvajanju njegovih elemenata i vršenju kontrole nad primjenom principa i prakse visokog nivoa. Odbor direktora je tijelo koje odobrava poslovnu strategiju banke, definišući u isto vrijeme prihvatljivi nivo rizika i tolerancije srazmjerno njegovom zdravom poslovanju i strateškim ciljevima. Odbor takođe preuzima primarnu odgovornost za ICAAP (Proces procjene adekvatnosti kapitala).

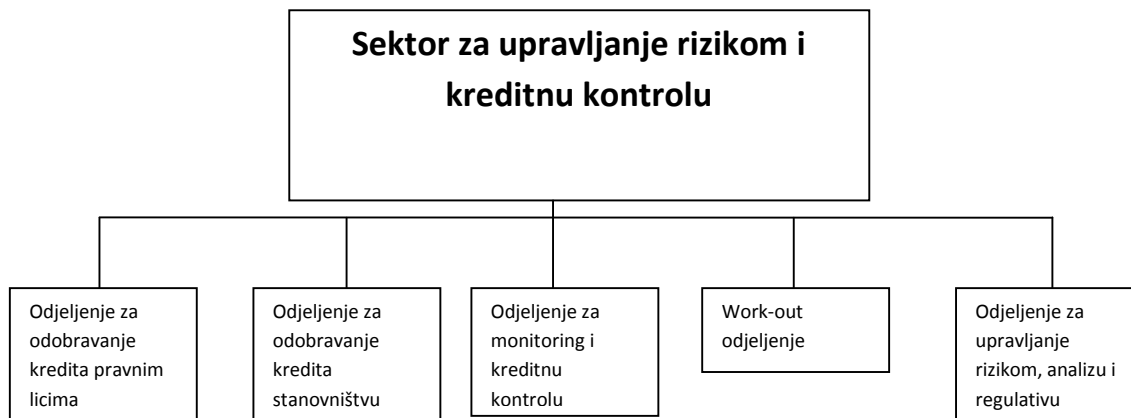
Menadžment komitet

Menadžment komitet banke je odgovoran za sprovođenje Strategije upravljanja rizikom, politika i procedura koje odobrava Odbor direktora. Menadžment komitet je odgovoran za uspostavljanje zdrave poslovne prakse i strateškog planiranja. Poslovni planovi koje je usvojio menadžment treba da uzmu u obzir sve relevantne rizike. Od izuzetne važnosti je da upravno tijelo u obavljanju svoje upravljačke i nadzorne funkcije ima kolektivno razumijevanje prirode poslovanja i rizika povezanih za njega. Uže rukovodstvo ima presudnu ulogu u razvoju kulture konzervativnog rizika u svim uslovima djelovanja banke. Uprava mora osigurati da se ta kultura širi u svim organizacionim jedinicama banke i poslovnim linijama. Uprava treba da osigura da banka postavlja trgovačke, kreditne, likvidnosti i druge limite za rizike koji su u skladu sa bančnim prihvatljivim nivoom rizika i tolerancijom na rizik, čak i u stresnom ekonomskom okruženju. Uprava treba da osigura da dodjela sredstava za funkciju upravljanja rizicima bude dovoljna u iznosu i kvalitetu koji će dozvoljavati da ispuni svoju misiju. Odgovornost Menadžment komiteta uključuje implementaciju ICAAP u banci.

Funkcija upravljanja rizicima

Jedan od preduslova za stvaranje kulture rizika je uspostavljanje sveobuhvatne i nezavisne funkcije upravljanja rizicima u cijeloj organizaciji pod direktnom nadležnošću Izvršnog direktora zaduženog za Sektor upravljanje rizicima i kreditnu kontrolu koji igra ulogu Izvršnog direktora za rizik (CRO). CRO treba da ima dovoljnu nezavisnost i položaj koji mu omogućavaju da ospori i stavi veto na proces donošenja odluka u banci. CRO igra ključnu ulogu u identifikovanju, mjerenju i ocjenjivanju sveukupnih rizika s kojima se suočava banka. Njegove dužnosti uključuju razradu strategije i politike upravljanja rizicima i prijedloga za kreiranje odgovarajućeg sistema upravljanja rizicima, nadziranje i odobravanje sistema internog rejtinga i modela za procjenu rizika, i analiziranje i odobravanje rizika za nove proizvode. CRO može ostvarivati pravo veta, ali bi trebao biti nezavisan od funkcija odlučivanja.

Slika 1 Organizaciona struktura i funkcija upravljanja rizicima

Sistem donošenja odluka

Banka mora imati sistem donošenja odluka unutar svoje organizacione strukture, zavisno od veličine i složenosti poslovanja banke. Odluke koje se odnose na rizik treba donositi prema ovlašćenjima i odgovornostima koje delegira Odbor direktora tijelima koja se sastoje od stručnjaka, koji imaju iskustvo i znanje da koriste oprezno prosuđivanje pri procjeni, odobravanju i upravljanju rizicima. Proces donošenja odluka, kao i nivo prenesenih ovlašćenja, treba da budu definisani u internim propisima koje je odobrio Odbor direktora.

Monitoring i izvještavanje

Banka mora imati uspostavljen sistem za praćenje i kontrolu svih rizika kojima je izložena. Limiti koji su određeni u skladu sa važećim propisima moraju biti poštovani i o njima se redovno mora izvještavati Odbor. Analiza rizika i monitoring predstavljaju osnovne funkcije sistema za upravljanje rizicima.

Sistem informacione tehnologije

Banka treba da uspostavi i održava pouzdan informacioni sistem koji osigurava odgovarajući način prikupljanja i obrade podataka, kao što slijedi:

- a) Mjerenje i praćenje izloženosti riziku na dnevnoj osnovi i u drugim traženim vremenskim intervalima,
- b) Praćenje ukoliko su ostvareni utvrđeni limiti za upravljanje rizikom,
- c) Kreiranje formi izvještavanja za bančina tijela i druge strane uključene u proces upravljanja rizikom
- d) Interne procedure i informacioni sistemi treba da budu konzistentni u banci i pouzdani, tako da se svi izvori relevantnih rizika mogu identifikovati, mjeriti i pratiti ukupno i po segmentima i portfoliju.

Planovi za vanredne situacije

Banka je razvila sveobuhvatni Sistem planiranja kontinuiteta poslovanja usmjeren na identifikaciju procesa koji stvaraju osnovne vrijednosti i očuvanje njihovog kontinuiteta u slučaju kriznog stanja.

Planovi za vanredne situacije/krizu trebalo bi da definišu potrebne resurse, kao i alternativne postupke, kako bi se očuvao kontinuitet važnih procesa u vrijeme krize. Ti planovi treba stalno da budu unaprijeđivani i pregledani na redovnoj osnovi - barem jednom godišnje. Svo osoblje koje je uključeno u proces treba da bude propisno osposobljeno za sprovođenje plana za vanredne situacije i njihova znanja i vještine treba da budu redovno testirani.

Testiranje na stres

Banka će sprovoditi testiranja na stres kojima će testirati osjetljivost banke na pojedine vrste rizika i svukupnu osjetljivost. Stres scenario će uključiti pretpostavke o ekstremnim promjenama na tržištu i druge faktore koji mogu imati značajan uticaj na poslovanje banke.

Pošto su kreditni i rizik likvidnosti najvažnije vrste rizika s kojima se banka suočava, testiranja otpornosti na te rizike treba osmisliti tako da se posebna pažnja obrati na analizu sposobnosti Banke da apsorbuje šokove koji proizlaze iz scenarija stresa i očuva finansijsko zdravlje.

Sistem izvještavanja i mjerenja rizika

Kreditni rizik

Mjerenje i ocjenjivanje kreditnog rizika sprovodi se na nivou dužnika i portfolija istovremeno. Na nivou dužnika, utvrđuje se potencijalna rizičnost klijenta na osnovu skupa karakteristika rizika. Za građane te karakteristike obuhvataju socio-demografske i bihevioralne karakteristike, dok se za korporativne klijente i SME klijente kreditna sposobnost i potencijalni kreditni rizik utvrđuju na osnovu skupa parametara finansijskog rizika (koji se odnose na finansijsko stanje klijenta), kao i poslovnog rizika i rizika privredne grane. Na osnovu analize istorijskih podataka, određuje se važnost pojedine karakteristike rizika za predviđanje rizičnosti klijenta. Sumiranje svih karakteristika rizika ponderisanih njihovom sposobnošću predviđanja daje opštu mjeru rizika za pojedinog dužnika.

Paralelno, Banka vrši mjerenje kreditnog rizika i na nivou portfolija. Na osnovu istorijskih podataka, Banka izračunava i prati koeficijente loših kredita (NPL), vjerovatnoću kašnjenja (PD) i gubitka u slučaju kašnjenja (LGD) za segmente portfolija sa sličnim obilježjima rizika.

Detalji o mjerenju i metodologiji procjene mogu se naći u Regulativi o preuzimanju rizika, Regulativi o rejtingu klijenata, Strategiji upravljanja rizikom i Kreditnoj politici.

Sveobuhvatni izvještaji o kreditnom riziku s posebnim naglaskom na rizik koncentracije, sektorske i regionalne izloženosti, kao i poslovima s povećanim rizikom, šalju se menadžmentu na mjesečnoj i kvartalnoj osnovi.

Rizik likvidnosti

Banka mjeri rizik likvidnosti na osnovu projekcija neto novčanih tokova, izračunavanjem koeficijenta likvidnosti i korišćenjem izvještaja o gapu likvidnosti na dnevnoj, desetodnevnoj i kvartalnoj osnovi.

Neto novčani tokovi se izračunavaju kao razlika između priliva i odliva novca za određeni vremenski period. U definisanju novčanih priliva i odliva banka koristi skup pretpostavki kao što je definisano u odluci CBCG o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti u bankama.

Koeficijent likvidnosti predstavlja koeficijent između kratkoročne aktive i kratkoročnih obaveza kao što je definisano u Odluci o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti u bankama CBCG.

Izveštaj o gapu likvidnosti predstavlja pregled novčanih priliva i odliva u različitim razredima/grupama dospijeća. Kako bi se zadovoljili zahtjevi CBCG, banka koristi sljedeće razrede/grupe dospijeća:

- 1 do 7 dana
- 8-15 dana
- 16 - 30 dana
- 31 do 90 dana
- 91-180 dana
- 181-365 dana
- 1 do 5 godina
- Preko 5 godina

Neusklađenost između priliva i odliva prikazana je za svaki razred dospijeća odvojeno i na kumulativnoj osnovi kroz cijeli spektar dospijeća.

Menadžment je obaviješten o riziku likvidnosti i položaju na mjesečnoj osnovi putem izvještaja o likvidnosti koji se podnose ALCO komitetu.

CBCG je informisana o poziciji likvidnosti i riziku likvidnosti putem izvještaja koji se podnose na dnevnoj osnovi i svakih 10 dana.

Tržišni rizik

Banka mjeri nivo deviznog rizika izračunavanjem neto otvorene pozicije za sve valute odvojeno i na kumulativnoj osnovi za čitav devizni portfolio Banke, pretpostavljajući normalna i ekstremna kretanja valutnih kurseva. Neto otvorena pozicija izračunava se kao razlika između dugih i kratkih deviznih pozicija. Duga devizna pozicija definiše se kao zbir svih deviznih sredstava i pozitivnih deviznih vanbilansnih pozicija, dok kratka devizna pozicija predstavlja zbir svih deviznih obaveza i negativanih vanbilansnih pozicija.

Menadžment je redovno obaviješten o nivou deviznih sredstava kroz izvještaje o deviznom riziku koji sadrži pregled dugih, kratkih i otvorenih pozicija u stranoj valuti zajedno sa limitima izloženosti koje je odredila CBCG, kao i minimalnim zahtijevanim kapitalom za devizni rizik.

Operativni rizik

Banka mjeri operativni rizika analizom prikupljenih podataka o gubitku uslijed operativnog rizika. Banka je u procesu uvođenja sistema za samo-procenu operativnog rizika kojim će se mjeriti uticaj operativnog rizika u odnosu na vjerovatnoću njegove pojave, kako bi se bolje procijenio potencijalni operativni rizik.

Izveštaji o gubicima uslijed operativnog rizika se prezentiraju menadžmentu na redovnoj osnovi.

Rizik zemlje

Za mjerenje rizika zemlje Banka je razvila internu metodologiju za rejting zemlje kao što je navedeno u bančinoj Proceduri za upravljanje rizikom zemlje. Metodologija dodjeljuje ocjenu od 1 do 7 svakoj izloženosti riziku zemlje na osnovu različitih ocjena rizika zemlje dobijenih od relevantnih međunarodnih izvora, kao što su:

- a) Rangiranje zemalja objavljeno u časopisima Euromoney, koji izdaje Euromoney Institutional Investor London i Institutional Investor koji izdaje Institutional Investor Inc. New York, kao i ono koje objavljuje Economist Intelligence Unit (EIU).
- b) Analize država i rejtinzi međunarodnih agencija za rejting (Moody's, Fitch, Standard i Poor's)
- c) Klasifikacija zemalja od strane Dun & Bradstreet.
- d) Rejtinzi iz Klasifikacije rizika OECD zemalja.
- e) Analize zemalja koje priprema Institut za međunarodne finansije.
- f) Međunarodne statističke publikacije i baze podataka.
- g) Izveštaji međunarodnih finansijskih institucija o zemljama.
- h) Izveštaji stranih banaka o zemljama.
- i) Vijesti od međunarodnih novinskih agencija i drugih medija (s posebnim osvrtom na informacije koje se mogu nabaviti od Factiva).

Na osnovu informacija dobijenih iz tih izvora, banka izračunava rejting zemlje korištenjem skupa procenata važnosti za određene informacij:

- a) Euromoney rejting sistem: 40%,
- b) Prosjeci ocjena koje daju Institutional Investor i Economist Intelligence Unit (EIU): 10%
- c) Moody's, Fitch i S & P rejtinzi zemalja: 30%

d) Dun & Bradstreet rejtinzi: 10%

e) Rejtinzi klasifikacije rizika OECD zemalja: 10%

f) Subjektivna ocjena koja bi mogla izmijeniti ukupne rezultate sa ± 10 bodova.

Izveštaji o riziku zemlje se prezentuju menadžmentu na kvartalnoj osnovi. Izveštaj sadrži pregled izloženosti prema kategorijama rizika definisanim od strane CBCG, kao i pregled izloženosti prema interno dodijeljenim rejtinzima za rizik zemlje zajedno sa odgovarajućim limitima izloženosti. Uz to, izveštaj sadrži podatke o minimalnim zahtjevima za kapitalom za rizik zemlje.

Smanjenje rizika

Kreditni rizik

Kreditni rizik u Banci se kontroliše i umanjuje na nivou portfolija i dužnika tako što se poštuje čvrst stav i ograničenja u pogledu kreditnih rizika, utvrđena kako bi se ostvarili strateški ciljevi upravljanja rizikom koji su definisani u Strategiji upravljanja rizicima Banke.

Osim limita izloženosti koje je Centralna banka Crne Gore definisala u svojim zakonskim i podzakonskim aktima, Banka je postavila svoje interne limite kreditnog rizika na nivou portfolija i nivou dužnika. Limiti kreditnog rizika na nivou dužnika su utvrđeni kao sledeći parametri:

- a) Pred-filtracija limita kreditne sposobnosti u procesu odobravanja kredita
- b) Granične vrijednosti za različite grupe klijenata u procesu odobravanja kredita
- c) Pretjerana kolateralizacija i pravila koja se odnose na razliku između tržišne vrijednosti hartije od vrijednosti i vrijednosti njenog kolaterala

Na nivou portfolija, kreditni rizik se kontroliše i umanjuje sistematično u različitim segmentima portfolija. Različiti limiti, izraženi u nekoliko parametara kreditnog rizika, utvrđeni su za svaki segment portfolija u cilju usaglašavanja sa Strategijom upravljanja rizicima. Sljedeći parametri rizika se koriste za postavljanje adekvatnih limita rizika za troškove rizika, stope nekvalitetne aktive i koeficijente pokrivenosti koji su definisani u Strategiji upravljanja rizicima:

- a) Stopa kašnjenja (90+ dana kašnjenja ili DPD/ukupni portfolio)
- b) Stopa troškova rizika
- c) Stopa odobravanja
- d) Stopa odbijanja
- e) Udio odobrenih izuzetaka
- f) Portfolio u riziku

- g) Procenat restrukturiranih kredita (CPP)
- h) Udio kredita sa preostalim dospjećem preko 5 godina
- i) Udio novoodobrenih kredita sa preostalim dospjećem preko 5 godina

Rizik likvidnosti

U cilju kontrole i umanjenja rizika likvidnosti, Banka poštuje striktne limite likvidnosti koji su utvrđeni u relevantnim zakonskim propisima Centralne banke Crne Gore.

Tržišni rizik

U cilju kontrole i umanjenja tržišnog rizika u poslovima iz oblasti likvidnosti i komercijalnog bankarstva, Banka poštuje rigorozne limite FX pozicije koji su definisani relevantnim podzakonskim propisima Centralne banke Crne Gore. Stoga, Banka ne učestvuje u ponudama u vezi FX trendova koje su osmišljene da se profitira na strategijama takvih trendova.

Operativni rizik

Operativni rizik se kontroliše i umanjuje na nivou svih organizacionih jedinica Banke. Analizom prikupljenih podataka o gubicima po osnovu operativnih rizika preduzimaju se mjere koje imaju za cilj uvođenje efikasnijih i adekvatnijih kontrola. U tom cilju, procesi Banke se prate i unapređuju kako bi se spriječilo ponavljanje gubitaka po osnovu operativnih rizika. Planiranim uvođenjem sistema samoprocjene operativnog rizika, Banka će podići ovaj proces na viši nivo proaktivnom procjenom potencijalnih rizika.

Rizik zemlje

U cilju efikasne kontrole i umanjenja izloženosti riziku zemlje, Banka je razvila sistem limita izloženosti riziku zemlje kojim se upravlja na nivou Bankarske grupe (OTP Mađarska). U tom cilju, Banka izračunava maksimalne izloženosti prema određenim zemljama uzimajući u obzir sopstvena sredstva Banke, ocjenu rizika date zemlje i makroekonomski koeficijent zemlje koji pokazuje njen nivo ekonomskog razvoja i finansijske stabilnosti.

Detalji o metodologiji se mogu naći u Politici i proceduri za upravljanje rizikom zemlje.

Rizik kamatne stope u knjizi banke

Banka kontroliše i umanjuje rizik kamatne stope u knjizi banke tako što pokušava da uskladi sredstva osjetljiva na kamatnu stopu sa obavezama osjetljivim na kamatnu stopu. U cilju minimiziranja rizika kamatne stope u knjizi banke, Banka namjerno ne pokušava da iskoristi određene trendove kamatnih stopa.

3. Konsolidacija

Prateći finasnijski izvještaji su finansijski izvještaji koji se odnose na Banku. Zbog irelevantnosti, Uprava je odlučila da ne konsoliduje svoju investiciju u "Moneta", nad kojom je vršila efektivnu kontrolu. Akcije u "Moneta" su prodane 2012. godine. U ovim samostalnim finansijskim izvještajima, podružnice se vode u skladu sa IAS 39, po pravednoj vrijednosti kroz profit ili gubitak.

4. Sopstvena sredstva

Tabela niže je preuzeta iz Kvartalnog izvještaja Centralnoj banci na 31. 12. 2012. godine. Naziv tabele je Izvještaj o sopstvenim sredstvima (SSB).

Osnovni elementi sopstvenih sredstava	Iznos
Uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije	126.876
Rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve)	913
Ukupno osnovni elementi sopstvenih sredstava	127.789
Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala	
Gubitak iz prethodnih godina	68.712
Gubitak iz tekuće godine	18.980
Nematerijalna imovina (goodwill, licence, patenti, zaštitni znakovi, koncesije)	2.935
Ukupno odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala	90.627
Osnovni kapital (osnovni elementi sopstvenih sredstava minus odbitne stavke)	37.162
Dopunski elementi sopstvenih sredstava koji se uključuju u dopunski kapital	
Subordinisani dug (za koji su ispunjeni uslovi iz člana 6 Odluke)	7.000
Ukupno dopunski elementi sopstvenih sredstava koji se uključuju u dopunski kapital	7.000
Sopstvena sredstva (osnovni kapital + dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva) prije odbitnih stavki	44.162
Odbitne stavke od sopstvenih sredstava	
Direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija	38
Ukupno odbitne stavke od sopstvenih sredstava	38
Sopstvena sredstva (Sopstvena sredstva minus Odbitne stavke od sopstvenih sredstava)	44.124
SOPSTVENA SREDSTVA	44.124

5. Potrebni kapital i procjena adekvatnosti internog kapitala

ICAAP je sveobuhvatan proces procjene adekvatnosti kapitala Banke koji ima za cilj da njena poslovna strategija bude u skladu sa uspostavljenim sistemom upravljanja rizicima. Glavni cilj ICAAP je da unaprijedi odnos profila rizika Banke, njenog upravljanja rizikom i nivoa kapitala u skladu sa poželjnim profilom rizika. ICAAP predstavlja sastavni dio procesa strateškog upravljanja Bankom.

Obzirom na veličinu i složenost svog poslovanja, kao i svoju poslovnu orijentaciju, Banka uglavnom koristi metodologiju za utvrđivanje potreba za kapitalom za značajne rizike kojim je Banka izložena definisanu od strane CBCG. Metodologija koju je definisala CBCG koristi se za procjenu potreba za kapitalom za slijedeće grupe rizika:

- Kreditni rizik
- Operativni rizik
- Tržišni rizik
- Rizik zemlje

Pored toga, Banka je napravila svoju metodologiju za procjenu potreba za kapitalom za rizik kamatne stope u knjizi banke.

Banka je posvećena kontinuiranom unapređenju svog ICAAP-a, zbog značaja koji on ima kao nezamjenljivo sredstvo u streteškom donošenju odluka.

6. Kreditni rizik

1. Definicija potraživanja u kašnjenju i nekvalitetne aktive (aktiva klasifikovana u kategoriju "C" ili niže)

U skladu sa regulativom Centralne banke, nekvalitetna aktiva uključuje sva bilansna i vanbilansna sredstva klasifikovana u kategorije C, D i E:

1. Kategorija C – "substandardna aktiva" – sa podkategorijama C1, C2, C3 i C4, za koje postoji velika vjerovatnoća ostvarivanja gubitka zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju naplatu;
2. Kategorija D – "sumljiva aktiva" u koju se klasifikuju stavke za koje je je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednosti i izvršivost kolaterala, malo vjerovatna;
3. Kategorija E – "gubitak", u koju se klasifikuju stavke sredstava koje će biti u potpunosti nenpalative, ili će biti naplative u neznatnom iznosu.

U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka, potraživanja u kašnjenju su neizmireni iznosi zajmprimca prema Banci koji kasne više od 90 dana.

2. Provjere umanjenja vrijednosti i metodologija izdvajanja rezervacija

U skladu sa IAS 39, nakon inicijalnog odobravanja, krediti i poraživanja se mjere po svojoj fer vrijednosti i sravnjuju za transakcione troškove. Nakon inicijalnog odobravanja, krediti i potraživanja se vode po amotrizovanom trošku, upotrebom metode efektivne kamatne stope. Zatim, svakog datuma izvještavanja, Banka vrši provjeru umanjenja vrijednosti svojih kredita i potraživanja. Finansijsko sredstvo ili grupa finansijskih sredstava su umanjene vrijednosti tj. umanjenje njihove vrijednosti dovodi do ostvarivanja gubitka ako, i samo ako, postoji objektivan dokaz o umanjenju vrijednosti takve stavke kao rezultat jednog ili više događaja ("događaj koji je prouzrokovao gubitak") koji su se desili nakon inicijalnog odobravanja sredstva. Takav događaj (ili događaji) mora imati pouzdan mjerljivi efekat na tekuću vrijednost procijenjenih budućih gotovinskih tokova i imati argumentaciju u vidu mjerljivih podataka.

Slijedeće se smatra objektivnim dokazom umanjenja vrijednosti:

- a) bitna finansijska poteskoća emitenta ili dužnika;
- b) neoštovanje ugovora, kao što je propust ili neizvršenje uplata kamate ili glavnice, ili neusklađenost sa drugim uslovima;
- c) zajmodavac, iz ekonomskih ili pravnih razloga koji su u vezi sa finansijkom poteškoćom zajmoprimca, daje zajmoprimcu koncesiju koju zajmodavac inače ne bi razmatrao;
- d) postoji velika vjerovatnoća da će zajmoprimac bankrotirati ili biti predmet nekog drugog postupka finansijske reorganizacije;
- e) nestanak aktivnog tržišta za dato finansijsko sredstvo, izazvano finansijskim poteškoćama;
- f) podaci koji jasno upućuju da je došlo do mjerljivog smanjenja procijenjenih budućih gotovinskih tokova iz grupe finansijskih sredstava od njihovih inicijalnog odobravanja.

Proces provjere umanjenja vrijednosti se sprovodi istovremeno na individualnom i grupnom nivou u zavisnosti od toga da li se kredit smatra pojedinačno važnim. Sve kredite koji premašuju 300 hiljada eura treba smatrati pojedinačno važnim i procjena umanjenja njihove vrijednosti se mora vrsiti pojedinačno.

1. Procjena individualnog umanjenja vrijednosti

Provjera finansijskih sredstava koja se smatraju pojedinačno važnim vrši se individualno na osnovu toga da li postoji objektivan dokaz umanjenja vrijednosti.

Utvrđivanje iznosa umanjene vrijednosti podrazumjeva procjenu budućeg gotovinskog toka

datog instrumenta od kojeg se odbija efektivna kamatna stopa za taj instrument, kako bi se izračunala sadašnja vrijednosti tog instrumenta. Iznos umanjenja vrijednosti se zatim izračunava kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti (ugovoreni neizmireni iznos) kredita na datum provjere i sadašnje vrijednosti instrumenta.

gubitak po osnovu umanjenja vrijednosti =
knjigovodstvena vrijednost – sadašnja vrijednost (SV)

$$SV = \sum_{t=1}^n \frac{\text{expected CF}}{(1 + r_{\text{effective}})^t}$$

2. Kolektivna (grupna) procjena umanjenja vrijednosti

Procjena umanjenja vrijednosti se također vrši za sredstva koja se ne smatraju pojedinačno važnim. Sredstva se moraju procijeniti individualno ili kolektivno – grupno. Sva sredstva čije se umanjenje vrijednosti procjenjuje individualno, bilo da su važna ili ne, za koje nema objektivnog dokaza o umanjenju vrijednosti, uključena su u grupu sredstava sličnog kreditnog rizika i za njih se vrši kolektivna procjena umanjenja vrijednosti. Glavni razlog procjene umanjenja vrijednosti kredita za koje nije potvrđeno umanjenje vrijednosti na individualnoj osnovi je taj što iako umanjenje vrijednosti ne može biti potvrđeno na individualnom nivou, ono se može potvrditi na nivou portfolja. Banka kvalifikuje slijedeće grupe sredstava kao izloženosti koje nisu pojedinačno važne:

- a) krediti za fizička lica
- b) krediti za mikro i mala preduzeća
- c) krediti i izloženosti za velika preduzeća i opštine koji ne dosežu značajne limite

U cilju kolektivne procjene umanjenja vrijednosti, finansijska sredstva treba grupisati na osnovu sličnih karakteristika kreditnog rizika koje pokazuju dužnikovu sposobnost da otplati sve dospjele iznose u skladu sa ugovorenim uslovima. Ove karakteristike mogu uključiti:

- a) vrstu sredstva;
- b) djelatnost/branšu u kojoj dužnik posluje;
- c) geografski položaj;
- d) vrstu obezbjeđenja;
- e) prethodnu neurednost u otplati;

Ukoliko dati subjekt nema grupu sličnih karakteristika rizika, potrebno je izvršiti individualnu procjenu umanjenja vrijednosti i, ukoliko se umanjenje vrijednosti ne potvrdi, za takvu izloženost nije potrebno izdvajati rezervacije.

U slučaju dobijanja informacije koja može ukazati na umanjenje vrijednosti određenog sredstva u okviru grupe sredstava, takvo sredstvo treba izdvojiti iz grupe i procijeniti na individualnoj osnovi.

Ovaj metod izračunavanja umanjenja vrijednosti/izdvajanja rezervacija ispituje kako migriraju transakcije u portfoliju, između dva datuma, u pojedinačnim kategorijama kašnjenja. Vršiti se analiza portfolija kredita u pogledu redovnosti otplate tokom jednog kvartala tj. analiza dana kašnjenja (DPD). Finalni rezultat tranzicione matrice predstavlja obim gubitka po osnovu kreditiranja koji se očekuje u određenom segmentu portfolija, a izražava kao procenat neizmirenog iznosa kredita u svakoj DPD kategoriji. U skladu sa članom 2 Odluke CBCG o javnom objavljivanju podataka od strane banaka detalji koji se odnose na izračunavanje tranzicionih matrica smatraju se "zastićenom informacijom".

3. Ukupan iznos izloženosti nakon računovodstvenog prebijanja i bez uzimanja u obzir efekata tehnika ublažavanja kreditnog rizika, kao i prosječan iznos izloženosti tokom perioda izvještavanja, razvrstan prema različitim kategorijama izloženosti

(000 EUR)

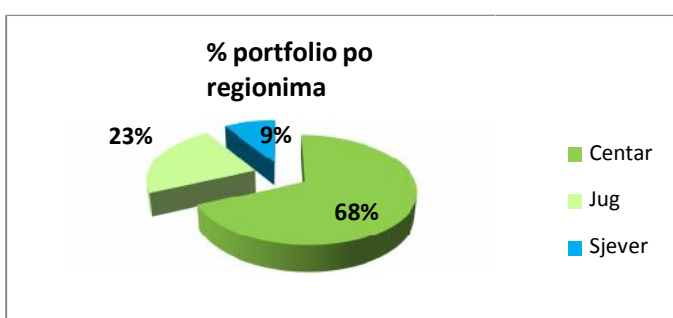
Nb	Vrsta izloženosti	**Prosječna neto izloženost tokom 2012	* Ukupna neto izloženost na 31.12.2012
1.	izloženosti prema centralnoj i lokalnim vladama, centralnim bankama i vladinim organima	35.979	39.378
2.	izloženosti prema klijentima	293.023	285.743
	UKUPNO	329.002	325.121
	ostale izloženosti	4.283.971	4.409.303

* neto izloženost je razlika između duga (bruto izloženost) i izračunatih rezervacija po osnovu rizika, ne uzimajući obzir kolaterale

** prosjek ukupnih izloženosti u periodu od 31.12.2011.god. do 31.12.2012. god.

4. Pregled izloženosti kreditnom riziku po geografskoj podjeli

Region	Portfolio (000)	% portfolio
Center	225.686	68%
Jug	75.163	23%
Sjever	29.728	9%
Ukupno	330.577	100%

Izloženost uključuje glavnice, neiskorišteni kredit i akreditiv

Region	Opština	Portfolio (000)
Centralni	Cetinje	2.010
	Danilovgrad	1.836
	Nikšić	15.221
	Podgorica	206.619
Južni	Bar	12.522
	Budva	15.181
	Herceg Novi	32.553
	Kotor	6.272
	Tivat	2.720
	Ulcinj	5.915
Sjeverni	Andrijevića	2
	Berane	7.186
	Bijelo Polje	9.090
	Kolašin	953
	Mojkovac	1.864
	Plav	1.057
	Pljevlja	4.093
	Rožaje	4.766
	Žabljak	716
Ukupno		330.577

5. Pregled izloženosti kreditnom riziku prema vrsti djelatnosti

Djelatnost	Portfolio
Poljoprivreda, lov i ribolov	5.824
Rudarstvo	71
Proizvodnja	19.313
Energetika	2.871
Građevinarstvo	11.460
Trgovina	70.666
Turizam, usluge, restorani	22.622
Prevoz i telekomunikacije	9.141
Finansije	1.415
Trgovina nekretninama	2.345
Administracija i javne usluge	13.499
Strana preduzeća	15
Drugo	6.581
Prodaja na malo	164.751
Ukupno	330.577

6. Klasifikacija po preostalom dospjeću

(000 €)

I	Finsnasijska sredstva u bilansu stanja	Do 1 godine	Preko 1 godine	UKUPNO
1.	Gotovina i depoziti u depozitarnim institucijama	312.661	657	313.318
2.	Sredstva raspoloživa za trgovinu i za prodaju, osim akcija			0
3.	HoV kupljene putem ugovora o otkupu			0
4.	Kredit i druga potraživanja	85.469	212.889	298.358
5.	HoV koje se drže do dospjeća	19.352		19.352
6.	Druga finansijska sredstva uključujući investicije u akcije (kao i faktoring, forfeiting i potraživanja po osnovu kastodi poslova)			0
	Ukupno:	417.482	213.546	631.028

7. Promjene u rezervacijama za rizik koje se odnose na nekvalitetnu aktivu

	31/12/2011	Promjena	31/12/2012
Rezervacije za rizik izračunate za sredstva klasifikovana u kategoriju C ili niže	38.794	5.553	44.347

7. Operativni rizik

Za svrhe izračunavanja minimalnih zahtjeva za kapitalom za operativni rizik, Banka koristi jednostavnu metodologiju defnisanu CBCG Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka.

8. Tekuća ulaganja u korporativne akcije

Dana 31.12.2012.godine, Banka je imala akcije raspoložive za trgovinu i akcije raspoložive za prodaju.

Portfolio akcija raspoloživih za trgovinu sadrži akcije koje se kotiraju na berzi. Tokom 2012. godine, Banka je imala nerealizovani profit i gubitak prema promjenama u tržišnoj vrijednosti akcija raspoloživih za trgovinu, i te promjene su prikazane u Bilansu uspjeha.

Portfolio akcija raspoloživih za prodaju uključuje investicije u akcije koje se ne kotiraju na berzi. Tokom 2012. godine, Banka je imala neznatan nerealizovani gubitak na ove stavke koji je tretiran kao umanjenje rezervi za revalorizaciju.

U 2012. godini, Banka je ostvarila profit nakon prodaje akcija u "Moneta".

Vrsta HoV	Emitent	Kraj 2012	Kraj 2011	Razlika	Tretiranje razlike
Raspoložive za trgovinu	Akcije koje se kotiraju na berzi	1143	810	332	Nerealizovani profit uključen u Bilans uspjeha
Raspoložive za prodaju	Akcije koje se ne kotiraju na berzi	189	381	-192	Nerealizovani profit proknjižen kao povećanje rezervi za revalorizaciju.
Ukupno		1331	1191	140	

Banka je utvrdila fer vrijednost na osnovu broja akcija i vrijednosti po akciji.

9. Izloženost riziku kamatne stope u knjizi banke

Prilikom utvrđivanja uticaja standardnog kamatnog šoka od +/-200 baznih bodova na nivo neto prihoda od kamate, uzima se u obzir različita fleksibilnost aktive i pasive na promjenu kamatne stope, prema sledećoj tabeli:

Procenat kredita čija će se cijena redefinisati od strane Banke u slučaju povećanja stopa na tržištu

31-90 dana	91-180 dana	181-365 dana	preko 1 godine
0%	10%	30%	80%

Procenat depozita čija će se cijena redefinisati od strane deponenata u slučaju povećanja stopa na tržištu

31-90 dana	91-180 dana	181-365 dana	preko 1 godine
0%	10%	50%	80%

Procenat kredita čija će se cijena redefinisati od strane zajmopromaca u slučaju pada stopa na tržištu

31-90 dana	91-180 dana	181-365 dana	preko 1 godine
5%	10%	20%	30%

Na kraju 2012.godine, Banka je usklađivala poziciju svoje aktive i pasive osjetljive na promjenu kamatne stope sa preostalim dospjećem do jedne godine, što je imenovalo neto prihod od kamate od promjena u nivou kamatnih stopa.

Povećanje stopa u kvartalu koji se završava 31-DEC-12

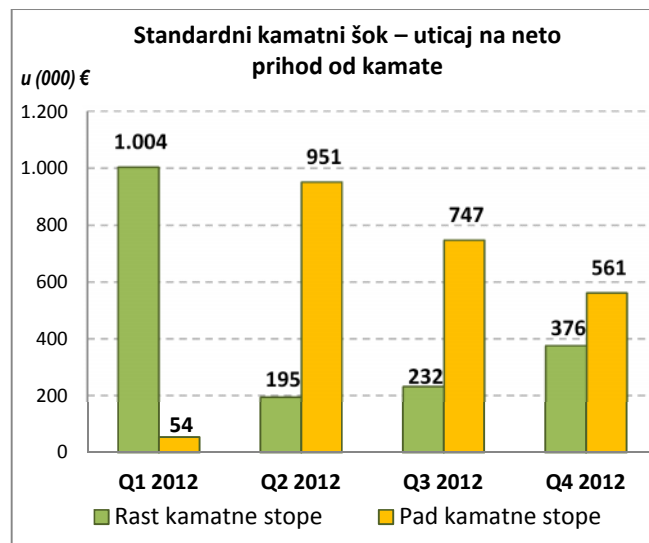
(u EUR'000)	181-365					UKUPNO
	1-30 dana	31-90 dana	91-180 dana	dana	> 1 god	
AKTIVA OSJETLJIVA NA PROMJENE KAMATNE STOPE	271.089	187.065	17.082	25.826	43.235	544.297
PASIVA OSJETLJIVA NA PROMJENE KAMATNE STOPE	292.995	78.994	85.850	53.269	13.095	524.203
GAP	-21.906	108.071	-68.768	-27.443	30.140	20.094
Vremenski period gap-a (god.)	0,96	0,84	0,63	0,26		
Kumulativni gap	-21.906	86.165	17.397	-10.046	20.094	40.188
Uticaj na godišnji neto prihod od kamate	-420	1.806	-867	-143		
Ukupni uticaj na godišnji neto prihod od kamate	376					

Ukoliko se stope povećaju za 200 baznih bodova, godišnji neto prihod od kamate bi se povećao za 376.000 €

Pad u stopama u kvartalu koji se završava 31-DEC-12

(u EUR'000)	181-365					UKUPNO
	1-30 dana	31-90 dana	91-180 dana	dana	> 1 god	
AKTIVA OSJETLJIVA NA PROMJENE KAMATNE STOPE	161.809	186.212	17.082	29.515	149.679	544.297
PASIVA OSJETLJIVA NA PROMJENE KAMATNE STOPE	214.079	78.994	92.836	105.509	32.785	524.203
GAP	-52.270	107.218	-75.754	-75.994	116.894	20.094
Vremenski period gap-a (god.)	0,96	0,84	0,63	0,26		
Kumulativni gap	-52.270	54.948	-20.807	-96.800	20.094	40.188
Uticaj na godišnji neto prihod od kamate	1.002	-1.792	955	396		
Ukupni uticaj na godišnji neto prihod od kamate	561					

Rizik kamatne stope je bio neutralan u 2012. godini kao što se može vidjeti iz tabele niže koja daje kratak pregled efekata standardnog kamatnog šoka od +/-200 baznih bodova na godišnji neto prihod od kamate.

11. Tehnike ublažavanja rizika

- Politike i procedure za priznavanje i upravljanje kolateralom

Politike i procedure za upravljanje kolateralom su definisane u Propisu o procjeni kolaterala.

Upravljanje kolateralom, kao tehnika ublažavanja rizika koju Banka koristi, je definisano slijedećim:

- prihvatljivom pravnom formom i vrstama kolaterala
- kriterijima koji se koriste prilikom procjene kolaterala po vrsti
- zakonskom izvršivosti

- tehnikama procjene kolaterala
- procjenom adekvatnosti kapitala
- procedurama za upravljanje kolateralom u slučaju iznenadne promjene njegove vrijednosti, raspoloživosti ili izvršivosti
- praćenjem vrijednosti kolaterala

Propis o procjeni kolaterala definiše principe procjene kolaterala u CKB-u, kao i odgovornosti i nadležnosti organa u procesu procjene kolaterala. Propis pokriva sve segmente klijenata.

Svi isplaćeni krediti treba da se naplate prvenstveno iz poslovanja kompanije (gotovinskog toka), budžeta opštine ili dužnikovih prihoda.

Sekundarni izvor otplate duga je kolateral.

U slučaju bilo kakve negativne promjene u dužnikovoj sposobnosti otplate duga, Banka prihvata kao faktore ublažavanja rizika one kolaterale koji su dovoljno likvidni, čija je vrijednost tokom vremena stabilna i koji su izvršivi u razumnom vremenskom periodu.

- Opis osnovne vrste kolaterala

Kolaterali prihvatljivi za Banku su:

- keš kolateral;
- zaloga na pokretnu imovinu;
- hipoteka na nepokretnosti;
- drugi materijalni kolateral (polisa osiguranja itd.);
- mjenica;
- ovlaštenje za nalatu;
- garancije, jemstva.